

אמרו... וזהו...
הוא תא שמאקסון...
הוא תא הגלילה הנבזר את...
הוא תא הגלילה הנבזר את...
הוא תא הגלילה הנבזר את...

עליו... וזהו...
הוא תא הגלילה הנבזר את...
הוא תא הגלילה הנבזר את...
הוא תא הגלילה הנבזר את...

1010101010
1010101010
1010101010
1010101010
1010101010

תנ"ך קיצ תשע"ח מס' 1281

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

- ענה על שתיים מן השאלות 1-3.
בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 8 נקודות). (לכל שאלה — 28 נקודות)
1. קרא מלכים א, י"א, 1-13, 26-32.

מלכים א, י"א, 1-13

והמלך
שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת-בת-פרעה מואביות
ב עמנויות אדמיות צדניות חתיות: מן-הגוים אשר אמר-ה'
אל-בני ישראל לא-תבאו בהם והם לא-יבאו בכס אכן יטו
את-לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה: ויהי-
לו נשים שרות שבע מאות ופילגשים שלש מאות ויטו נשיו
את-לבו: ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את-לבבו אחרי
אלהים אחרים ולא-היה לבבו שלם עם-ה' אלהיו כל-כב
ד יוד אביו: וילך שלמה אחרי עשתרת אלהי צדנים ואחרי
מלכס שקץ עמנים: ויעש שלמה הרע בעיני ה' ולא מלא
אחרי ה' כדוד אביו: אז יבנה שלמה במה
לכמוש שקץ מואב בהר אשר על-פני ירושלם ולמלך שקץ
בני עמון: וכן עשה לכל-נשיו הנכריות מקטירות ומזבחות
לאלהיהן: ויתאנף ה' בשלמה כי-נטה לבבו מעם ה'
אלהי ישראל הנראה אליו פעמים: וצוה אליו על-הדבר הזה
לבלתי-לכת אחרי אלהים אחרים ולא שמר את אשר-צוה
ה': ויאמר ה' לשלמה יען אשר היתה-
זאת עמך ולא שמרת בריתי וחקתי אשר צויתי עליך קרע
ב אקרע את-הממלכה מעליך ונתתיה לעבדך: אך-בימיך
לא אעשנה למען דוד אביך מיד בנגך אקרענה: רק את-
כל-הממלכה לא אקרע שבט אחד אתן לבנגך למען דוד
עבדי ולמען ירושלם אשר בחרתי:

וירבעם כוֹנֵן אֶת־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּיַד־עֲדָתָהּ וְיָשָׁם אִמּוֹ עֲרוּעָה אִשָּׁה אֶלְמָנָה עַבְדֵי לְשִׁלְמָה וַיִּרְסוּ יָד בְּמַלְכָּהּ׃
 וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־הָרִים יָד בְּמַלְכָּהּ שְׁלֹמֹה בָנָה אֶת־הַמִּלּוּא סָגַר אֶת־פְּרִיז עֵיד דָּוִד אָבִיו׃ וְהָאִישׁ יִרְבֵּעַם נִבְוֵה חֵיל וַיִּרְא שְׁלֹמֹה אֶת־הַנְּעָר כִּי־עָשָׂה מְלָאכָה הוּא וַיִּפְקֹד אֹתוֹ לְכַלֵּי־סָבֵל בֵּית יוֹסֵף׃
 וַיְהִי כַעַת הַהִיא וַיִּרְבֵּעַם יָצֵא מִיְרוּשָׁלַם וַיִּמְצֵא אֹתוֹ אַחִיהָ הַשְׂוֹלֵט הַנְּבִיא בְּדַרְךְ וְהוּא מִתְנַסֵּה בְּשִׁלְמֹה הַחֲדָשָׁה וְשִׁנְיָהם לְבָדָם בְּשָׂדֵה׃ וַיִּתְפֹּשׂ אַחִיהָ בְּשִׁלְמֹה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעָהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר קָרְעִים׃
 וַיֹּאמֶר לִירְבֵּעַם קַח־לְךָ עֲשָׂדָה קָרְעִים כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֲנִי קָרָע אֶת־הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ אֶת עֲשָׂדָה הַשְּׁבֻטִים׃ וְהִשְׁבַּט הָאֶחָד יִהְיֶה־לּוֹ לְמַעַן עַבְדֵי דָוִד וְלְמַעַן יְרוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר בַּחֲרָתִי כֹה מִכָּל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל׃

ענה על שעי"א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-13 שלמניך.

(1) על פי פסוקים אלה, מה היה החטא שחטא שלמה בזקנתו, ומה גרם לו לחטוא? בסס את דבריך על הכתוב. (8 נקודות)

(2) מהו האירוע שהתרחש בעקבות חטאיו של שלמה? (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 1-13 שלמניך וגם מלכים א', י', 1-13.

(1) בקטעים האלה מתוארים קשריו של שלמה עם נשים נוכריות. קשרים אלה מאירים את דמותו באור שונה

בכל אחד מן הקטעים. הסבר קביעה זו. (3 נקודות)

(2) לדעתך, מהי המטרה של הסופר המקראי בתיאור השונה של דמותו של שלמה בכל אחד מן הקטעים? נמק. (5 נקודות)

ג. (1) דוד מוזכר כמה פעמים בקטעים שלמניך.

מדוע דוד מוזכר בפסוקים 4, 6, ומדוע הוא מוזכר בפסוקים 12-13? הסבר את דבריך. (5 נקודות)

(2) קרא גם מלכים א', ט"ז, 30-31.

האם הסיבה שירבעם מוזכר בפסוקים אלה דומה לסיבה שבגללה הוזכר דוד בפסוקים 4, 6 או לסיבה שבגללה הוזכר דוד בפסוקים 12-13? נמק. (3 נקודות)

ד. (1) קרא פסוקים 26-28 שלמניך ואת דברי נשיא המדינה ראובן ריבלין על אודות פרק זה.

דווקא כינונה המוצלח של המלוכה הישראלית על ידי שלמה יביא לפירוד ושבירת הסולידריות הבינ־שבטית הישראלית.

(ריבלין, ר' [2017]. אסור לנו לשכוח. 929 מלכים א. אוחר באוקטובר 2017 מ- <http://www.929.org.il>)

הסבר את דברי הנשיא ריבלין, ובסס אותם על דוגמה מפסוקים 26-28 שלמניך. (5 נקודות)

(2) קרא פסוקים 29-32 שלמניך. הסבר כיצד המעשה הסמלי המתואר בפסוקים אלה ממחיש את פילוג

הממלכה. בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות) /המשך בעמוד 4/

באהו מלך יהודה מלך הושע בן-אלה בשמרון על-ישראל
 תשע שנים: ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל
 אשר היו לפני: עליו עלה שלמנאסר מלך אשור ויהיו-לו
 הושע עבד וישב לו מנחה: וימצא מלך-אשור בהושע קשר
 אשר שלח מלאכים אל-סוא מלך-מצרים ולא-העלה מנחה
 למלך אשור כשנה בשנה ויעצרו מלך אשור ויאסרוהו בית
 מלא: ויעל מלך-אשור בכל-הארץ ויעל שמרון ויער עליה
 שלש שנים: בשנת התשעית להושע לכד מלך-אשור את-
 שמרון וגל את-ישראל אשורה וישב אותם בחלה ובחבור
 גור גור וערו מדוי:
 והיו כי-חטאו בני-ישראל
 ל' אלהיהם המעלה אתם מארץ מצרים מתחת יד
 פרעה מלך-מצרים ויראו אלהים אחרים: וילכו בחקות
 הגוים אשר הודיש ה' מפני בני ישראל וכלכי ישראל אשר
 עשו: ויחפאו בני-ישראל דברים אשר לא-כן על-ה'
 אלהיהם ויבנו להם במזות בכל-עריהם ממגדל נוצרים עד-
 עיר מבצר: ויעבו להם מצבות ואשרים על כל-גבעה גבהה
 ותחת כל-עץ רענן: ויקטרו-שם בכל-במות כגוים אשר-
 הגלה ה' מפניהם ויעשו דברים רעים להכעיס את-ה':
 ויעבדו הגללים אשר אמר ה' להם לא תעשו את-הדבר
 הזה: ויער ה' בישראל וביהודה ביד כל-נביאו כל-חזה
 לאמר שבו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי ככל-
 התורה אשר צויתי את-אבותיכם ואשר שלחתי אליכם ביד
 עבדי הנביאים: ולא שמעו ויקשו את-ערפם כערף אבותם
 אשר לא האמינו ב'ה' אלהיהם: וימאסו את-חקיו ואת-
 בריתו אשר כרת את-אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם
 וילכו אחרי ההבל ויהבלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר
 צוה ה' אתם לבלתי עשות כהם: ויעזבו את-כל-מצות
 ה' אלהיהם ויעשו להם מסכה שנים עגלים ויעשו אשירה
 וישתחוו לכל-עבא השמים ויעבדו את-הבעל: ויעבדו את-
 בניהם ואת-בנותיהם באש ויקסמו קסמים ויגחשו ויתמכרו
 לעשות הרע בעיני ה' להכעיסו: ויתאנף ה' מאד
 בישראל ויסרם מעל פניו לא נשאר רק שבט יהודה לבדו:

נביאי

שני

גם יהודה לא שמר את מצות ה' אלהיהם וילכו בחקות
 ישראל אשר עשו: וימאס ה' בכל יורע ישראל ויענם
 ויתנם ביד שטים עד אשר השליכם מפניו: כי קרע ישראל
 מעל בית דוד וימליכו את ירבעם בן נבט וידא ירבעם את
 ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאה גדולה: וילכו בני
 ישראל בכל חטאות ירבעם אשר עשה לאסרו ממנה: עד
 אשר הסיר ה' את ישראל מעל פניו כאשר דבר ביד כל
 עבדיו הנביאים ויגל ישראל מעל אדמתו אשרה עד היום
 הזה: ויבא מלך אשור מבבל ומכותה ומעווא
 ומחמת וספרוים וישב בערי שמרון תחת בני ישראל וירשו
 את שמרון וישבו בעריה:

וידח

ומספרוים

ענה על שעי"א (חובה).

א קרא פסוקים 1-6 שלפניך.

- (1) מהו האירוע בתולדות ממלכת ישראל המתואר בפסוקים אלה? ציין מהי השנה הלועזית שבה התרחש האירוע. (4 נקודות)
- (2) הסבר על פי פסוקים אלה את הסיבה הדתית ואת הסיבה הריאלית לאירועים המתוארים בקטע שלפניך. (8 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. בפסוק 2 על פי נוסח המסורה שלפניך כתוב: "ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו". גרסת תרגום השבעים לפסוק 2 היא: "כי הרע לעשות מכל מלכי ישראל שהיו לפניו".

(1) מהו הקושי העולה מפסוק 2 על פי נוסח המסורה, וכיצד הנוסח של תרגום השבעים פותר את הקושי? (4 נקודות)

(2) האם הגרסה של תרגום השבעים עולה בקנה אחד עם הנאמר בפסוקים 7-17 שלפניך? נמק. (4 נקודות)

ג. קרא פסוקים 13, 18-23 שלפניך.

(1) על פי פסוקים 18-23, כיצד הסופר המקראי מנמק את העונש שבו נענשה ממלכת ישראל? ציין שני נימוקים, והסבר אותם. (4 נקודות)

(2) גם ממלכת יהודה נזכרת בפסוקים אלה. הסבר מדוע הסופר המקראי מטיף מוסר לאנשי יהודה. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

ד. (1) על פי פסוק 6 ופסוק 24, תאר את מדיניות ההגליה של אשור. ציין מטרה אחת של מדיניות זו. (6 נקודות)

(2) מדיניות ההגליה של אשור גרמה נזק עצום לעשרת השבטים. הסבר קביעה זו. (2 נקודות)

הדבר אשר-היה על-ירמיהו
 על-כל-עם יהודה בשנה הרבעית ליהויקים בן-יאשיהו
 מלך יהודה היא השנה הראשמת לנבוכדראצר מלך בבל:
 אשר דבר ירמיהו הנביא על-כל-עם יהודה ואל כל-ישבי
 ירושלם לאמר: מן-שלוש עשרה שנה לואשיהו בן-אמון
 מלך יהודה ועד היום הזה זה שלש ועשרים שנה היה
 דבר-ה' אלי ואדבר אליכם אשכים ודבר ולא שמעתם:
 ושלח-ה' אליכם את-כל-עבדיו הנבאים השכם ושלח ולא
 שמעתם ולא-הטיתם את-אזנכם לשמע: לאמר שוב-נא
 איש מדרך הרעה ומרע מעלליכם ושבו על-האדמה אשר
 נתן-ה' לכם ולאבותיכם למן-עולם ועד-עולם: ואל-
 תלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם ולהשתחות להם
 ולא-תכעיסו אותי במעשה ידיכם ולא ארע לכם: ולא-
 שמעתם אלי נאס-ה' למען הכעסוני במעשה ידיכם לדע
 לכן כה אמר-ה' צבאות יען אשר לא-
 שמעתם את-דברי: הנני שלח ולקחתי את-כל-משפחות
 צפון נאס-ה' ואל-נבוכדראצר מלך-בבל עבדי והבאתים
 על-הארץ הזאת ועל-ישביה ועל כל-הגוים האלה סביב
 והחרמתים ושמתיים לשמה ולשרקה ולחרבות עולם:
 והאבדתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
 קול רחים ואור נר: והיתה כל-הארץ הזאת לחרבה לשמה
 ועבדו הגוים האלה את-מלך בבל שבעים שנה: והיה
 כמלאות שבעים שנה אפקד על-מלך-בבל ועל-הגוי ההוא
 נאס-ה' את-עונם ועל-ארץ כשדים ושמתי אתו
 לשממות עולם: והבאותי על-הארץ ההיא את-כל-דברי
 אשר-דברתי עליה את כל-הכתוב בספר הזה אשר-
 נבא ירמיהו על-כל-הגוים: כי עבדו-בם גם-המה גוים
 רבים ומלכים גדולים ושלמתי להם כפעלם וכמעשה
 ידיהם:

הכעיסני

והבאתני

תלך, קיצ תשע"ח מס 1281

ענה על שעי"א (חובה).

א. בפסוקים אלה ירמיהו הנביא מנבא את חורבן יהודה.

ציין מן הקטע שלפניך שני תיאורים המנבאים את החורבן, והסבר כיצד כל אחד מהם מנטא את החורבן.

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא גם מלכים ב, כ"ד, 20 ואת דברי דוד בן-גוריון שלפניך.

[...] ירמיהו הכיר היטב את המצב ויחסי הכוחות והיה ברור לו שאם ימשיכו במרד - תחרב ירושלים [...] הוא

ידע היטב כי לא לעולם חוסן, והיה בטוח שלא יעבור זמן רב - לא יותר משבעים שנה ובכל התרוסס והיפול [...].
(ברגוריון, ד' [1969]. עיונים בתנ"ך. תל אביב: גזע עובד, עמ' 241)

על פי הקטע שלפניך ועל פי הפסוק ממלכים ב, כ"ד, 20, הסבר את דברי בן-גוריון המודגשים בקו.

בסס את דבריך על הכתובים.

ג. (1) קרא פסוקים 8-9 שלפניך.

הסבר מה אפשר ללמוד מן הביטוי "נבוכדראצר מלך בבל עבדי" על התפיסה העוסקת במקומו של ה'

בהיסטוריה. (4 נקודות)

(2) האם התפיסה שתיארת בתת-סעיף (1) היא שהאל הוא אל מקומי או אל אוניברסלי? הסבר את דבריך.

(4 נקודות)

ד. קרא גם ירמיה, כ"ו, 6-2.

(1) ציין והסבר שני רעיונות דומים העולים מן הקטע שלפניך ומירמיה, כ"ו, 2-6. (4 נקודות)

(2) מדוע לדעתך, למרות כל הנבואות והאזהרות, לא הקשיב העם לירמיהו? הסבר את דבריך. (4 נקודות)

בית הקרב אל

עיר והלחם עליה וקראת אליה לשלום: והיה אם שלום
 שאנן ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס
 ובביתך: ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וערת
 עליה ונתנה ה' אלהיך בידך והבית את כל זכורה לפי
 חרב: רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל
 שללה תבז לך ואכלת את שלל איביך אשר נתן ה' אלהיך
 לך: בן תעשה לכל הערים הרחוקות כמך מאד אשר לא מערי
 הגוים האלה הנה: רק מערי העמים האלה אשר ה' אלהיך
 נתן לך נחלה לא תחיה כל נשמה: כידהרס תחריבם החתי
 והאמורי הננעני והפרא החוי והיבוי כאשר צוה ה' אלהיך:
 למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר
 עשו לאלהיכם וחטאתם לה' אלהיכם:

א. בקטע שלפניך, העוסק בדיני מלחמה, מתוארות שתי דרכים שבהן בני ישראל מצווים לנהוג כלפי ערים רחוקות בבואם להילחם בהן. הדרך שבה ינהגו תלויה בהתנהגות תושבי העיר.

ציין את שתי הדרכים האלה, והסבר כיצד תשפיע ההתנהגות של תושבי העיר על הדרך שבה ינהגו בהם בני ישראל. (4 נקודות)

(1) כיצד בני ישראל מצווים לנהוג כלפי הערים הקרובות? מהו הנימוק להתנהגות זו? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

(2) איזה קושי מוסרי עולה מן היחס כלפי הערים הקרובות? הסבר את דבריך. (2 נקודות)

וַיַּעַן אִיּוֹב אֶת־ה' וַיֹּאמֶר: יָדַעַת כִּי־
כָּל תּוֹכַל וְלֹא יִבָּעַר מִמֶּךָּ מוֹצֵה: כִּי זֶה וְזֶה מַעֲלִים עֲצָה בְּלִי
דַּעַת לְכֵן הִגַּדְתִּי וְלֹא אֶבִּין נִפְלְאוֹת מִמֶּנִּי וְלֹא אֲדַע: שָׁמַעַתְּ
גַּא וְאֲנֹכִי אֲדַבֵּר אֲשַׁאלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי: לִשְׁמַע־אֲזֵן שְׁמַעְתִּיךָ
וְעַתָּה עֵינֵי דַאֲתָךְ: עַל־כֵּן אֶמָּאֵס וְנִחַמְתִּי עַל־עֵפֶר וְאֶפֶר:

"על כן אמאס ונחמתי על עפר ואפר" (פסוק 6).

יש הטוענים כי בדברים אלה איוב מביע חרטה, ויש הטוענים כי איוב אומר שמצא נחמה.

- א. הסבר את שתי הטענות על פי הקשרן בקטע. (4 נקודות)
- ב. לדעתך, איזו טענה מן הטענות שהסברת בסעיף א תואמת יותר את דברי איוב בקטע שלפניך? נמוק את דבריך. (4 נקודות)

נביאי אמת ושקר

6. קדא ירמיה, כ', 9-17.

וַאֲמַרְתִּי לֹא-אֶזְכְּרֶנּוּ וְלֹא-אֲדַבֵּר עוֹד בְּשֵׁמוֹ וְהָיָה בְּלִבִּי
כַּאֲשֶׁר בְּעֵרַת עֵצֵר בְּעֵצְמוֹתַי וְנִלְאִיתִי כִּלְכַל וְלֹא אוֹכֵל: כִּי
שָׁמַעְתִּי דַבַּת רְבִים מְגוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וְנִגִּידְנָה כֹּל אָנוּשׁ
שְׁלָמִי שִׁמְרֵי צִלְעֵי אוֹלֵי יַפְתָּה וְנוֹכְלָה לּוֹ וְנִקְחָה נִקְמַתְנִי
מִמֹּנִי: וְהָיָה אוֹתִי כְּגִבּוֹר עֲרִיץ עַל-כֵּן רָדַפְנִי יִכְשְׁלוּ
וְלֹא יִכְלוּ בִשְׂוֹ מֵאֵד כִּי-לֹא הִשְׁכִּילוּ כְּלִמַת עוֹלָם לֹא
תִשְׁכַּח: וְהָיָה עֲבֹאוֹת בַּחַן צְדִיק רֹאֵה כְּלִיּוֹת וְלֹב אֲרֹאֵה
נִקְמַתְךָ מִהֵם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת-דִּבְרֵי: שִׁירוּ
לְהָיָה הִלְלוּ אֶת-הָיָה כִּי הִצִּיל אֶת-נַפְשׁ אֲבִיוֹן מִיַּד
מְרַעִים: אֲרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יִלְדֵתִי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר-
יִלְדֵתֵנִי אִמִּי אֶל-יְהוָה בְּרוּךְ: אֲרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר בִּשְׂרָ אֶת-אָבִי
לְאֹמֵר יִלְדֶלְךָ בֶּן זָכָר שִׂמְחָה שִׂמְחָה: וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה הוּא
בְּעֵרִים אֲשֶׁר-הִפֵּךְ הָיָה: וְלֹא נַחַם וְשָׁמַע זַעֲקָה בְּבִקְרָ וְתִרְוַעָה
בְּעַת צַהֲרִים: אֲשֶׁר לֹא-מֹתַתֵּנִי מִרַחֵם וְתִהְיֶה-לִּי אִמִּי קִבְרִי
וְרַחֲמָה הָרַת עוֹלָם:

א. קרא פסוק 9 שלפניך ואת דברי צ' אדר.

[...] ירמיה אינו יכול לשאת את נבואתו. ישנה בנפשו סתירה [...] בין הרגשתו האישית לבין דברי מצפוננו וכתוצאה מכך הופכת לו נבואתו לסבל מתמיד קשה מנשוא.

(אדר, צ' [תשי"ד]. הערכים החינוכיים של התנ"ך. תל אביב: מ' ניזמן, עמ' 143)

כיצד מובע הקושי של ירמיהו בפסוק 9 ובדברים של אדר שלפניך? הדגם והסבר את דבריך. (4 נקודות)

קרא פסוקים 15-17 שלפניך.

(1) מהי הקללה שירמיהו מקלל את האיש המבשר, ומדוע לדבריו הוא מקלל אותו? (2 נקודות)

(2) לדעתך, האם הקללה הזאת מוצדקת? נמק את דבריך. (2 נקודות)

קרא ירמיהו כ' 9-17

ואמרתי לא-אזכרנו ולא-אדבר עוד בשבנו והיה בלבי
 כאש בערת עצר בעצמותי ונלאיתי כלכל ולא אוכל: כי
 שמועתי רבת רבים כגור מסביב הגידו ונגידנו כל איש
 שלמי שמדוי עליי אולי יסתה ונוכלה לו ונקחה נקמתנו
 מבנו: ו ה' אותי כגבור עריץ על-כן רדפי וכשלו
 ולא יכלו בשו מאד כירלא השכילו כלמת עולם לא
 תשכח: ו ה' עבאות בחן צדיק ראה כליות ולב אראה
 נקמתך מהם כי אליך גליתי את-ריבי: שירו
 ל ה' הללו את-ה' כי העיל את-נפש אביון מיד
 מרעים: ארור היום אשר ילדתי בו יום אשר-
 ילדתני אמי אל-יהי ברוך: ארור האיש אשר בשר את-אבי
 לאמר ילד-לך בן זכר שמח שמחהו: והיה האיש ההוא
 בערים אשר-הפך ה' ולא נחם ושמע זעקה בבקר ותרועה
 בעת צהרים: אשר לא-מותתני מרחם ותהי-לי אמי קברי
 ורחמה הרת עולם:

א. קרא פסוק 9 שלפניך ואת דברי צ' אדר.

[...] ירמיה אינו יכול לשאת את נבואתו. ישנה בנפשו סתירה [...] בין הרגשתו האישית לבין דברי מצפוני, וכתוצאה מכך הופכת לו נבואתו לסבל מתמיד קשה מנשוא.

(אדר, צ' [תשי"ד], הערכים החינוכיים של התנ"ך. תל אביב: מ' ניומן, עמ' 145)

כיצד מובע הקושי של ירמיהו בפסוק 9 ובדברים של אדר שלפניך? הדגם והסבר את דבריך. (4 נקודות)
קרא פסוקים 15-17 שלפניך.

(1) מהי הקללה שירמיהו מקלל את האיש המבשר, ומדוע לדבריו הוא מקלל אותו? (2 נקודות)

(2) לדעתך, האם הקללה הזאת מוצדקת? נמק את דבריך. (2 נקודות)

א וַיִּשְׁמְעוּ צְרִי יְהוּדָה וּבְנֵימִן כִּי־בָנָה הַגּוֹלָה בּוֹנֵים הֵיכַל לַיהוָה
 ב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּגִשׁוּ אֶל־זִרְבָבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאֲבוֹת וַיֹּאמְרוּ
 לָהֶם נִבְנָה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרֹשׁ לְאֱלֹהֵיכֶם וְלֹא אֲנַחְנוּ
 זְבָחִים מִיָּמֵי אֲסָר חֹדֶן מֶלֶךְ אַשּׁוּר הַמַּעֲלָה אֶתְנוּ פֹה:
 וַיֹּאמֶר לָהֶם זִרְבָבֶל וַיִּשְׁוֹעַ וַיִּשְׁאַר רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְיִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר וְלָנוּ לְבָנוֹת בַּיִת לְאֱלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יְחָד נִבְנָה
 לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר עֹנֵנו הַמֶּלֶךְ כּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס:
 וַיְהִי עִם הָאָרֶץ מִרְפָּיִם יָדַי עִם־יְהוּדָה וּמִבְלֵהִים אוֹתָם
 לְבָנוֹת: וְסִכְרִים עָלֵיהֶם וַיַּעֲצִים לְהַפֵּר עֲצֶתָם כִּלְיָמֵי כּוֹרֵשׁ
 מֶלֶךְ פָּרַס וְעַד־מַלְכוּת דָּרְיוּשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס: וּבְמַלְכוּת
 אַחַשְׁדּוּרֵשׁ בְּתַחֲלַת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שְׁטָנָה עַל־יֹשְׁבֵי יְהוּדָה
 וַיְרוּשָׁלַם:

- א. מדוע לא היו ראשי האבות מוכנים לשתף את "צרי יהודה ובנימן" בבניית המקדש? (4 נקודות)
 ב. "צרי יהודה ובנימן" עשו כמה פעולות שנועדו לסכל את בניית המקדש.
 ציין שתי פעולות כאלה, פעולה אחת שהצליחה ופעולה אחת שנכשלה. הסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על שאלון מן הסמליות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת נשקב

8. קרא ירמיה, כ"ג, 6-11.

ונתתי את־
 הבית הזה בשלה ואת־העיר הזאתה אתן לקללה לכל־גויי
 הארץ: וישמעו הכהנים והנביאים וכל־העם
 את־ירמיהו מדבר את־הדברים האלה בבית ה': ויהי
 ככלות ירמיהו לדבר את כל־אשר־עוה ה': לדבר אל־כל־
 העם ויתפשו אתו הכהנים והנביאים וכל־העם לאמר מות
 תמות: מדוע נבית בשם־ה': לאמר כשלו יהיה הבית הזה
 והעיר הזאת תחרב מאין יושב ויקהל כל־העם אל־ירמיהו
 בבית ה': וישמעו שרי יהודה את הדברים האלה ויעלו
 מבית־המלך בית ה': וישבו בפתח שער־ה': החדש:
 ויאמרו הכהנים והנביאים אל־השרים ואל־כל־העם לאמר
 משפט־מות לאיש הזה כי נבא אל־העיר הזאת כאשר
 שמועתם באזניכם:

א. קרא גם דברים, י"ח, 20.

מדוע הכהנים והנביאים קובעים כי "משפט מות לאיש הזה" (פסוק 11)? בסס את דבריך על שני הכתובים.

(4 נקודות)

ב. קרא את פירוש מלבי"ם לפסוק 8:

"ויתפשו אותו הכהנים והנביאים וכל העם", תחילה השתתפו גם העם עם הכהנים להמיתו, ולא בעבור שחשבו שהוא נביא שקר ושבדה הנבואה מלבו, כי באמת האמינו שה' שלחו [...] רק שרצו להמיתו שלא על פי הדין כדי שלא ימצא מוכיח להוכיחם ולהודיעם דברי ה'.

(1) לדברי מלבי"ם, מדוע העם מצטרף אל הכהנים והנביאים ודורש להמית את ירמיהו? (2 נקודות)

(2) לדעתך, מהי הסיבה לתגובה של העם, כפי שמלבי"ם מתאר אותה בפירושו? הסבר. (2 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

קרא תהלים, קל"ז, 1-6.

על-נהרות וּבְכֹל שֵׁם יִשְׁכְּנוּ גַם-בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן: עַל-
 עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִרוֹתֵינוּ: כִּי שֵׁם וּשְׁאֵלוֹט שׁוֹכֵינוּ
 הִבְרִי-שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אִיךְ גִּישַׁר
 אֶת-שִׁיר-הַיְיָ: עַל אֲדָמַת נֹכַר: אִם-אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
 יְמִינִי: תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי וְלַחֲכִי אִם-לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ אִם-לֹא אֶעֱלֶה
 אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי:

20

- א. קרא גם דברים, ו', 4-12. בשני הקטעים האלה בא לידי ביטוי חשש שעם ישראל ישכח את עברו. על פי כל אחד מן הקטעים, הסבר מה עלול להוביל את העם לשכוח את עברו. (4 נקודות)
- ב. מדוע לדעתך נהפכה ההכרזה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" להכרזה מכוונת בחיי העם היהודי? הסבר. (4 נקודות)

מרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא שמואל ב, א' 1-17.

ויהי אחרי

מזת שאול ודוד שב מהכות את-העמלק וישב דוד בעקלג ימים שנים: ויהי ביום השלישי והנה איש בא מן-המחנה מעם שאול ובגדיו קרעים ואדמה על-ראשו ויהי בבאו אל-דוד ויפל ארצה וישתחו: ויאמר לו דוד אי מזה תבוא ויאמר אליו ממחנה ישראל נמלטתי: ויאמר אליו דוד מה-היה הדבר הגד-נא לי ויאמר אשר-נס העם מן המלחמה וגם הרבה נפל מן-העם וימתו וגם שאול ויהונתן בנו מתו: ויאמר דוד אל-הנער המגיד לו איך ידעת כי מת שאול ויהונתן בנו: ויאמר הנער המגיד לו נקרא נקריתי בהר הגלבע והנה שאול נשען על-חמתו והנה הרכב ובעלי הפרשים הדבקהו: ויפן אחריו ויראני ויקרא אלי ואמר הנני: ויאמר לי מי-אתה ויאמר אליו עמלקי אנכי: ויאמר אלי עמד-נא עלי ומתתני כי אחזני השבץ כי כל-עוד נפשי בי: ואעמד עליו ואמתתהו כי ידעתי כי לא יחיה אחרי נפלו ואקח הנזר אשר על-ראשו ואצעדה אשר על-זרעו ואביאם אל-אדני הנה: ויחזק דוד בבגדו ויקרעם וגם כל-האנשים אשר אתו: ויספרו ויבכו ויצמו עד-הערב על-שואל ועל-יהונתן בנו ועל-עם ה' ועל-בית ישראל

ואמר

כי נפלו בחרב: ויאמר דוד אל-הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן-איש גר עמלקי אנכי: ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלח ידך לשחת את-משיח ה': ויקרא דוד לאחד מהנערים ויאמר גש פגע-בו ויכהו וימת: ויאמר אליו דוד דמיך על-ראשך כי פיך ענה בך לאמר אנכי מתתי את-משיח ה': ויקנן דוד את-הקינה הזאת על-שואל ועל-יהונתן בנו:

דמך

תנ"ך, כיצד תשאלת? מס' 1281

ענה על שאלה 10 (חובה).

10. בקטע שלפניך מתוארות פעולות המבטאות את האבל של דוד ואנשיו על מפלת ישראל ועל מות שאול ובניו בקרב. הבא מן הקטע שלוש דוגמאות לפעולות אלה. הסבר כל דוגמה, ובסס את דבריך על הכתוב.

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא גם **שמואל א**, ל"א, 5-3. גם בקטע זה מסופר על מות שאול, אך פרטי הסיפור שונים מן הפרטים המתוארים בקטע שלפניך.

א. הסבר כיצד מת שאול על פי המתואר ב**שמואל א**, ל"א, 5-3, וכיצד הוא מת על פי המתואר ב**שמואל ב**, א', 10-6. (2 נקודות)

ב. על פי הקטע ב**שמואל ב**, א' שלפניך, מה שכנע את דוד שהנער דובר אמת ושאכן שאול מת? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

12. בקטע שלפניך יש רמזים המעידים על הציפייה שדוד הוא שימלך אחרי שאול. בסס קביעה זו על שני רמזים מן הכתוב. והסבר את דבריך.

13. קרא פסוקים 14-16 שלפניך.

א. הביטוי "משיח ה'" חוזר פעמיים בפסוקים אלה כדי להצדיק את הריגתו של הנער העמלקי.

הסבר קביעה זו. בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. לדעתך, מהו המסר שדוד מבקש להעביר באמצעות הריגת הנער העמלקי? הסבר. (2 נקודות)